

Izhajajo vsako jutro.

Veljajo do konca leta 1918 20 K.

Za četrt leta K 10.—

Mesečno K 3-50.

Posamezna številka 20 v.

Oglasi po dogovoru.

NOVICE

Uredništvo in upravništvo je v
„Zadružni tiskarni“, Dunajska
cesta št. 7.

Telefona št. 180.

Uredništvo je strankam na razpo-
lago od 6—7. ure zvečer.

Št. 59.

V Ljubljani, torek dne 10. septembra 1918.

Leto I.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 8. septembra. (K. u.) Uradno.

Na italijanski fronti zelo živahno letalsko delovanje. Sicer nič posebnega.

Dunaj, 9. septembra. (K. u.) Uradno.

Na Monte Pertica so bili z ognjem zavr-
njeni predvčerajšnjim zvečer in včeraj jutraj ita-
lijanski napadi. Sovražnik je imel težke izgube.
Šef. gen. štaba.

Na morju.

Dunaj, 9. septembra. (Vojno ministrstvo,
mornariška sekcija. Uradno.) Dne 5. septembra
popoldne je napadlo nekako 20 morskih milj od
Medove 9 italijanskih letal torpedovka 86 (po-
veljnik poročnik linijske ladje Ferfolja), ki je
krila male mine iskajoče čolne. Letala so zaman
spustila 20 bomb in streljala s strojnimi puškami.
Kmalu nato ste se pojavili na jugozapadu dve
italijanski torpedovki tipa Ostro. Torpedovka 86
je takoj krenila v jugozapadni smeri proti po-
javivšemu se sovražniku, da da mine iskajočim
čolnom priliko za obalo uteči. Obe sovražni tor-
pedovki sta kljub premoči premenili smer in se
je vnel spopad z najmanjšo razdaljo 3000 metrov.
Sovražna premoč je bila trojna, a še le, ko so
se pojavile tri torpedovke tipa Indomito in je po-
stala premoč desetera, je krenila torpedovka, da
je ne bi odrezali, proti Medovi, kamor je priplula
brez poškodb po poldrugo uro trajajočem spo-
padu, v katerega so bila ponovno vposegla ita-
lijanska letala. Mine iskajoči čolni so mogli brez
nevarnosti doseči pristanišče. Sedaj treba še po-
čakati, kako pretolmači italijanski admiralski štab
to podjetje.

Italijansko vojno poročilo.

Letalski napad na Beljak.

7. septembra.

Včeraj jutraj so izvršile francoske čete
vzhodno Asiaga po kratki pa močni artiljerijski
pripravi napad na sovražne pozicije na hribu
Sisemolu, so po živahnem boju uničile posadke,
razbile sovražne obrambne naprave in so se vrnile
nato z 47 ujetniki v svojo črto. V dolini Conci
v Judikariji in v dolini Asticu so bili sovražni
oddelki zavrženi po naših sprednjih stražah. V
dolini Franzeli so vzele izvidne patrulje sovra-
zniku materijala in orožja. V pokrajini hriba Grappe
so poskusili sovražni napadalni oddelki trikrat
napasti naše črte na Solarolu, bili pa so gladko
zavrženi in zasledovani z učinkovitim ognjem
naših baterij.

Albanija.

Dne 5. in 6. septembra so italijanski hidro-
plani in angleška letala ponovno metali bombe
in prizadeli sovražniku težke izgube in veliko
škodo.

8. septembra.

Učinkovito delovanje naše artiljerije v dolini
Camonici in vzdolž Plave. Pogosti artiljerijski
dvoboji v Vallarsi in na asiški visoki planoti.
V tonalski pokrajini in v dolini Lagarini so naše
patrulje izvršile nenadne napade in so ovirale
akcije sovražnih sprednjih straž in izvidnih od-
delkov. Tekom dneva so vrgle naše letalske sku-
pine dve toni bomb na hangarje in aparate so-
vražnega letališča pri Bellunu. Drugi izvidni le-
talski so preleteli na vse strani Ziljsko in Dravsko dolino in obstrelje-
vali z nižnje z veliko gotovostjo ko-
lodvora v Beljaku in Liencu.

Diaz na zapadni fronti.

Rim, 8. septembra. Laški vrhovni poveljnik
Diaz se je te dni mudil na zapadni fronti. Govo-
ril je s Poincarejem, Clemenceaum in Pichonom.
Obiskal je tudi laške oddelke na zapadni fronti.
Francoski poveljnik je hvalil veliko hrabrost
laških čet.

Nemško vojno poročilo.

Umikanje Nemcev se ustavi na
Hindenburgovi črti.

Berolin, 8. septembra. (K. u.) Uradno.

Infanterijski oddelki so pripeljali iz belgijskih
črt vzhodno Merckema ujete.

Na flanderskem bojišču smo severno Ar-
mentiesera odbili ponovne angleške napade. Na
bojni črti stojimo povsod v naših novih pozicijah.
Sovražnik je južno od ceste Peronne—Cambrai
včeraj z močnimi oddelki poskušal približati se
naši črti. Naše zadnje čete so se postavile v bran,
umaknile pa so se končno premočnemu sovra-
zniku ter so zvečer zapadno črto Couzeau—
Epechy—Templeux zavrile srđite napade. Na
obeh straneh Somme je nasprotnik tudi včeraj le
polagoma sledil našim četam. V črti Vermand—
St. Simon in ob kanalu Crozat stojimo v bojnem
stiku s sovražnikom. Severno Ailette srđiti artilje-
rijski boji. Zapadno Premontré—Brancourta so
se ponesrečili sovražni delni napadi. Južno Aileite

se je sovražnik približal našim črtam vzhodno
Vauxailona. Močne napade med Vauxailom in
Kaillyjem, ki so se do večera večkrat ponovili,
smo krvavo zavrnil. Med Aisno in Veslo le sla-
botno bojno delovanje.

Berolin, 9. septembra. (K. u.) Uradno.

Krajevni boji severno gozda Ploegsteert in
ob kanalu La Basee. Severno Armentieresa je so-
vražnik znova napadel. Zavrnil smo ga in dobili
ujetnikov.

V kanalskem odseku Arleux—Havrincourt
artiljerijsko delovanje in poizvedovalni spopadi.
Južno ceste Peronne—Cambrai je nadaljeval
sovražnik svoje napade po uporabi močnejših sil
proti črti Couzeau—Epechy in severno Tem-
pleuxa. Izjavili so se s težkimi izgubami za
nasprotnika.

Naše prednje čete so zabranile včeraj pre-
močnemu sovražniku prodiranje čez St. Simon in
prekop Crozat.

Poizvedovalni spopadi med Oiso in Ailetto.
Med Ailetto in Aisno je navalil sovražnik po več-
kratnih brezuspešnih delnih napadih proti večeru
v strnjem napadu. Bil je na celi fronti krvavo
zavržen deloma v pobliznjem boju, deloma s
protisunkom.

Med Aisno in Veslo so se izjavili delni
napadi, v Champagni pa delni predsunki na-
sprotnika.

Od neke angleške skupine, ki je napravila
napadalni polet nad Mannheim, smo sestrelili
pet letal.

Avgrusta je bilo sestreljenih na nemških
frontah 565 sovražnih letal, od teh 62 z našimi
topovi proti letalom, in 53 priklenjenih balonov.
Od vsega je 251 letal v naši posesti.

Ostanek je očividno padel onkraj sovražnih
črt. Mi smo izgubili v boju 143 letal in 86 pri-
veznih balonov.

Večerno poročilo.

Berolin, 9. septembra. (K. u.) Uradno.

Na obeh straneh ceste Peronne—Cambrai
so se ponovljeni napadi Angležev izjavili. Z
drugih bojnih odsekov ni novega.

von Ludendorff.

Podvodna vojska.

Berolin, 9. septembra. (Uradno.) Potopili
smo v angleškem vodovju 11.000 ton.

Šef admir. štaba.

Kaj se godi na Francoskem?

Curlih, 8. septembra. Ker je francoska meja
zaprta, so izostali vsi časopisi. O otvoritvi fran-
coske zbornice se varuje stroga tajnost. Razen
nagovora Deschanela in Clemenceaua ni prišlo v
Bern nobenih drugih poročil. Zato se sklepa, da
je v antanti sloga omajana. Najstrožje odredbe
na meji in prepovedano pošiljanje časopisov v
inozemstvo bo v zvezi z zadnjimi sklepi strokov-
nih društev.

Semba o miru.

Bern, 8. septembra. V „Humanité“ se je
oglasil po dolgem molku bivši minister Semba.
Pravi, da vsa dežela želi miru. Pravi mir pa ne
bo tisti, ki prinese teritorialne pridobitve, ampak
tisti mir, ki bo oprt na samoodločbo narodov in
na razoroženje.

Socijalisti ne bodo dovolili vojnih kreditov.

Pariz, 8. septembra. Socijalisti ne bodo
glasovali za vojni kredit od 13 milijard, če vlada
ne izda potnih listov udeležnikom mednarodne
socijalistične konference.

Francija se izjavi za nove vojne cilje?

Ženeva, 7. septembra. Če se sme verjeti
francoskim poročilom, se bo izjavila francoska
vlada ob otvoritvi francoske zbornice za nove
vojne cilje, na kar pritiskajo pred vsem člani
levice.

Odločilna bitka na zapadu.

Basel, 9. septembra. „Agence Havas“ javlja,
da se bo v par dneh začela na celi Hindenburg-
ovi črti splošna ofenziva. Dopisnik „Timesov“
pa pravi, da je pričakovati splošne ofenzive šele
na spomlad.

Nove francoske bombe.

Bern, 8. septembra. Od 7. t. m. dalje imajo
Francози nove bombe za obstreljevanje mest.

Anglija proti miru.

Wilson pride v Evropo?

Köln, 8. septembra. Kakor javlja „Daily
News“ bo prišel v kratkem Wilson na Francosko
in Angleško.

Amsterdam, 9. septembra. V Londonu je
bil shod proti miru. Antipacifisti so sprejeli reso-
lucijo proti mirovnim pogajanjem, dokler ne pa-
deta dinastiji Hohenzollerncev in Habsburžanov.

Angleško delavstvo za internacionalo.

Ženeva, 9. septembra. V „Le Populaire“ iz-
raža Longuet veliko veselje o zborovanju v Derby.
Predsednik kongresa Orden je namreč v imenu
4 in pol milijona organiziranih delavcev izjavil,

da stavi stranka vse svoje nade na internacio-
nalo. Longuet vidi ves napredek v tem, da An-
glija ne gleda v londonski spomenici ultimata so-
cijalistom v centralnih državah, ampak temelje za
razpravo. Longuet pravi, da kongres proklinja
Lloyda Georgea proti Heudersonu in Bowermanu.
V tem je graja ne le za angleško vlado, ampak
tudi za Francijo, ker se je na Lloyd Georgea
od zunaj pritiskalo, da je obema imenovanima
odrekel potne liste. „La Bataille“, ki zopet izhaja,
vidi v krepki izjavi angleške delavske stranke za
internacionalo poraz za Gompersa in njega to-
variše.

Politična ofenziva.

O priliki obiska Hintzejevega na Dunaju je
prinesla „Frankfurter Zeitung“ sledečo brzojavko
svojega dunajskega dopisnika: „Od diplomatsko-
politične akcije za enkrat ne pričakujemo nič, ker
je antanta še preveč pijana zmage in je treba
počakati, da se položaj zjasni, predno bo mogo-
če s sovražnikom zopet govoriti. Potem pa poli-
tična ofenziva ne bo izostala, ki bo sovražnim
vladam strgala krinke z obraza in jih bo prisilila
da svojim ljudstvom povedo resnico, ali se res
bojujejo samo za zvezo narodov in za demokra-
tične cilje, ali vodijo roparsko vojsko. Takrat se
bo pokazalo, da zaradi demokratičnih ciljev ni
potrebna vojska proti centralnim državam.“

„Frankfurter Zeitung“ je bila in je menda
še oficijelno glasilo nemškega poslanstva na
Dunaju in njen dunajski dopisnik je vedno v
tesnih stikih z nemškim poslanikom. Zato je ta
brzojavka važna, zlasti njen drugi del.

Tam pravi, da bodo začeli s politično ofen-
zivo, ki bo prisilila antantne državnike, da bodo
morali pokazati barvo: ali se gre res zgolj za
demokracijo ali za imperialistične aneksije. Vpra-
šanje nastane, kako hočejo centralne vlasti prisi-
liti antantne državnike k temu? To pač ni dru-
gače mogoče, kakor da jim stavijo mirovno po-
nudbo, v kateri se bo poudarjalo in kazalo na
demokratične naredbe v centralnih državah! Če pa
hočem kazati in se sklicevati na take naredbe,
morajo ali že obstojati, ali pa jih je treba vpe-
ljati, da bodo v resnici tukaj in ne bodo obsto-
jale samo v papirnatih obljubah!

Dve dejstvi kažeta precej na to, da se ne-
kaj podobnega namerava. V Nemčiji je postavl-
jena na dnevni red zopet volilna reforma za
pruski deželni zbor, ki je res dosedaj bil ne-
omajna trdnjava neizprosni sovražnikov vsake
demokratične uredbe, namreč pruskega junkerstva.
Če se izvede ta reforma količjak pošteno, je že
veliko doseženega za mir.

Na drugi strani pa ne utihnejo glasovi o
federalizaciji Avstrije. Preosnova naše ustave na
podlagi narodnostnega načela mora itak priti prej
ali slej in najboljši možje in najbistrejše glave so
že nestetokrat poudarjali, kako velike važnosti bi
bila reforma ustave za dosego miru, ker se po-
tem sovražniki, kakor to poudarja tudi zgoraj
omenjena brzojavka, ne bi mogli več sklicevati
na to, da je treba Avstrijo uničiti, ker je nedemo-
kratična.

Značilna je tudi pisava dunajske „Arbeiter
Ztg.“ v tem oziru. Ta list vedno poudarja, da je
treba Avstrijo reformirati, če hočemo doseči mir.
In sicer v demokratičnem smislu. Dunajsko soci-
jalskiško glasilo ima pa že od nekaj taktiko, da
prav rad melje to, kar je že več ali manj gotovo,
toda za enkrat še tajna stvar, tako da potem, ko
se doseže kakšen uspeh, vedno lahko reče: po-
glejte, to smo mi dosegli! Tako je bilo n. pr. v
boju za splošno volilno pravico. Zakonski načrt
in parlamentarna večina zaanj je bila že zdavnaj
vse zagotovljeno, ko so priredili velikanski demon-
stracijski obhod po Ringu. Ker pa zakonskega
načrta javnost še ni poznala, zato je napravila
potem gladna predloga vtis na manj poučeno
delavstvo, da je volilna reforma plod demonstra-
cijske procesije! Ravno tako je tudi danes in
zato je dobro, če zasledujemo pisavo „Arb.-Ztg.“
prav pazljivo.

Se en pojav je vreden, da ga zabilježimo:
Pred nekaj dnevi je prinesla berlinska „Tägliche
Rundschau“ poročila, da nameravajo v novembru
upostaviti v Nemčiji čisto parlamentarno vlado,
v katero bi vstopili tudi socialisti (najbrže Scheide-
mann). Vsenemški list je prinesel to vest z na-
menom, da vsak poskus parlamentariziranja nemške
vlade diskreditira. Dosegli so pa ravno nasproten
uspeh. Nemške svobodomiselnice in miroljubne
stranke so se izrekle vse za to misel, ker uvide-
vajo, da je ta korak potreben predpogoj za do-
sego miru, in so mnenja, da se bo do tega prišlo
že letos.

V istem smislu lahko tolmačimo tudi Buri-
anovo stališče glede sklicanja delegacij. Delega-
cije sicer niso bogve kako demokratična uredba,
ampak boljše so vendar, kakor če odločuje samo
minister o vsem brez soglasja z enim činiteljem,
kateremu je po ustavi odgovoren. Kolikor prej
bomo imeli delegacije, toliko boljše za mir.

Če vse te znake združimo, vidimo, da se
ne da govoriti, kakor bi radi; upajmo pa, da še
bo vendar enkrat našla pot, ki bo zblížala so-
vražna stališča in nas dovedla do miru.

„Prager Tagblatt“ poroča z Dunaja 6. t. m.
pod naslovom „Mirovni kurz na Nemškem“: Kot

se čuje v parlamentu, so se nanašali razgovori
med avstrijsko-ogrsko vlado in nemškim državnim
tajnikom pl. Hintzejem skoro izključno na celoten
vnanjepolitični položaj. Čuje se, da pride do važ-
nih sprememb na vodilnih mestih pri nas in Nem-
čiji. Mesto Hertlinga naj bi zavzel dr. Solf. —
Poljskega vprašanja, ki stopa poleg vprašanja
vzhodnih držav napram razmotrivanjem o mirov-
nem vprašanju daleč v ozadje, so se le mimo-
grede doteknili. O poslancih dr. Erzbergerju in
Scheidemannu se govori, da vstopita v kratkem
v nemško vlado kot zastopnika svojih strank.

Krvava Rusija.

Leninova politična oporoka.

Moskva, 8. septembra. Leninovo stanje sicer
ni več nevarno, vendar je napisal politično opo-
roko, v kateri daje navodila svojim somišljenikom,
kako naj ohranijo in zavarujejo revolucijske pri-
dobitve.

Sožalje četverozeve sovjetski vladi.

Berolin, 8. septembra. Po privatnih infor-
macijah se zve, da so izrazile vlade četverozeve
sožalje sovjetski vladi povodom antentata na Le-
nina. Obenem so naprosile rusko vlado, naj jih
obvešča o Leninovem stanju.

Namestnik Lenina.

Stockholm, 8. septembra. Za čas Lenineve
bolezni bo vodil ruske državne posle kolegij, ob-
stoječ iz Trockega, Kameneva in Sverdlova. Na-
čeloval mu bo Rebov.

Mobilizirano delavstvo za sovjetsko vlado.

Stockholm, 8. septembra. „Izvestija“ poro-
čajo: V Tavrski palači v Petrogradu se je vršil
te dni javen shod mobiliziranih delavcev, na ka-
terem so govorili Lunačarskij, Kuzmin, Zinovjev,
o brambi domovine zoper češkoslovaško nevar-
nost. Sklenili so sledečo resolucijo: „Na javnem
shodu zbrani mobilizirani delavci prisegamo, da
se bomo borili do zadnje kaplje krvi za ideale
revolucije, za sovjetsko vlado, za domovino de-
lavcev in revnih kmetov. Pošiljamo mobiliziranim
delavcem v Moskvi in drugih mestih Velike Ru-
sije svoj bratski pozdrav in jih pozivljamo, da
so z nami solidarni in se istotako z vsemi silami
bore proti izdajalcem domovine in od antante
kupljenim Čehoslovakom in da osvobodijo Rusijo
tega škodljivega elementa.“

Nadalje prinaša „Izvestija“ pomenljiv oklic
sovjetske vlade delavstvu, v katerem se naglašja,
da stoji Rusija, ki doživlja zdaj kritične dneve,
neposredno pred novimi strašnimi dogodki. Med
drugim pravi: „Nekaj histeričnih „inteligentov“,
ki noče priznati brestovske pogodbe, je izvršilo
napad na Lenina in poskusilo vzbuditi s pomočjo
antante upor proti sovjetski Rusiji.“ Oklic govori
o prizadevanju socialnih revolucionarjev, zaplesti
Rusijo v novo vojno, kar je isto kot dejansko
stremljenje za protirevolucijo. Oklic konča: „De-
lavstvo ne sme dovoliti peščici norcev; da se igra
z usodo revolucije proletarcev. Ves ruski prole-
tariat mora zbrati vse moči, da napravi konec
tem nemirom, uporom in provokacijam. Delavci!
Postavite se kukor jeklen zid okrog sovjetov,
podajte se na svoja mesta! Sveta nam revolucija
je v nevarnosti!“

„Kazenska“ ekspedicija.

Kodanj, 8. septembra. Moskovska poročila
govore, da so Angleži pri vseh zaveznikih takoj
ukrenili vse potrebno, da se odpošlje radi do-
godkov v Petrogradu skupna „kazenska“ ekpedi-
cija nekaj tisoč mož v severna pristanišča, ki
so v oblasti Angležev. Upornikom pa naj bi se
razdelilo orožje in municija. Skupno bi začeli pro-
dirati proti 300 km oddaljenemu Petrogradu.

Stockholm, 9. sept. „Volket Tagbladet“
javlja, da je ljudski komisar za zunanje zadeve
Čičerin naslovil na britanskega konzula noto, v
kateri izjavi, da je ruska sovjetska vlada pri-
pravljena izmeniti diplomate. Če bi Litvinovu
jamčili za varno vožnjo, bi Lokhart s svojim
osobjem lahko odpotoval.

Velika bitka ob Usuri.

Kodanj, 8. septembra. Antantna poročila iz
Vladivostoka govore o izredni silovitosti velike
bitke ob Usuri, ki so se je udeležile vse antantne
čete razen Američanov. Glavno breme bojev so
nosili Japonci. Polkovnik Semenov prodira dalje.
Zastopniki Češkega narodnega sveta, ki so se
prišli zahvaliti v Tokio za japonsko pomoč Čeho-
slovakom, pripovedujejo, da so bili prvi oddelki,
ki so jim prihiteli na pomoč angleški, tem je
sledila japonska kavalerija in artiljerija. Naposled
so došli francoski in ameriški kontingenti.

Ruska odškodnina Nemčiji.

27. avgusta je bila podpisana rusko-nemška
naknadna mirovna pogodba, katera določa med
drugim tudi odškodnino, katero mora plačati Ru-
sija Nemčiji za vse nemške državljane, ki so bili
oškodovani vsled ruske invazije.
Odškodnina znaša 6 milijard mark. Plače-
vala se bo tako: Poldrugo milijardo mark plačajo
deloma v zlatu, in sicer bodo dali 245.564 kg
čistega zlata, deloma v bankovcih in sicer za pol

milijarde v rubljah. Plačevali bodo v obrokih: 10. septembra plača Rusija 42 860 kg zlata in 90 milijonov bankovcev; 30. septembra, 31. oktobra, 30. novembra in 31. decembra pa po 50.000 kg zlata in po 113 milijonov rubljev v bankovcih. Eno milijardo plačajo Rusi z blagom, katero morajo dobaviti Nemčiji. 2 in pol milijarde bodo plačali s posojilom, katero najme Rusija v Nemčiji. Za eno milijardo se bodo pa še domeli.

Sibirska vlada je napovedala vojno Nemčiji.
London, 9. septembra. Sibirska vlada v Omsku je napovedala vojno Nemčiji.

O mogočnosti bank.

Opetovano že so resni gospodarski politiki kazali na nevarnost, ki je nastala iz nabiranja velikanskih vsot denarja v bankah. Te so že pred vojno s financiranjem novih ustanovitev, fuzij ali s preobrazitvijo zasebnih podjetij v družbena spravile velik del industrije pod svojo oblast. Moč njihove glavnice jim je olajšala postopanje tem bolj, ker se je dobilek v dobi okrepite po balkanski vojni prav kmalu pokazal in ker so bili neuspehi le redke izjeme.

Ko pa je buknila vojna, so banke začele zelo trpeti in marsikateri so mislili, da bo po njej. To pa se je izpremenilo, čim je bilo postalo jasno, da daje vojna mnogim panogam industrije nečuvno možnost razvoja in dobička. Ko je kmalu prišla visoka konjunktura so banke šle svojo pot in so kopičile bogastvo. Posebno jih je podpiralo dejstvo, da je krožilo tem več denarja čim dalje je trajala vojna. To razmerje je našlo izraza v čedalje večjih hranilnih vlogah. Iz drugih krajev — zanimivi bi bili računi iz Slovenije — nimamo o vlogah zanesljive statistike, a kako napreduje blagostanje ljudstva, vidimo iz tega, da se pri dunajskih hranilnicah in bankah vlagava vsak mesec 100 milijonov kron več. Možnost raznih poslov in sklepov in pa potreba plodonosno uporabljati tuj denar, potem izključuje borze in uravnava prometa z devizami, vse to je povzročilo omejitve bankovnega poslovanja in prisililo banke, da so začele špekulirati in danes ni kakega večjega zavoda, ki bi od svojega udeleževanja pri produkciji ne imel več koristi kakor od vsega ostalega poslovanja. Da pa gre tu le za važnejše in lukrativne panoge produkcije, kaže pogled v bilance raznih bank.

Silne množine denarja so nekako primorale banke, da zvišajo svojo delniško glavnico. Le malo je bank, ki bi pomnoženja glavnice še ne bile izvršile; velebanke so to storile prav izdatno. Razven nekaterih podjetnih slovenskih zavodov, ki pa zbog premalega delokroga kljub lepemu razvoju na mednarodnem torišču še ne prihajajo v poštev, je zvišala Anglobanka svojo glavnico od 100 na 150 milijonov, Kreditanstalt od 150 na 200, Länderbank od 130 na 160, Bankverein od 130 na 180, Unionbanka od 70 na 100 milijonov kron. Utemeljevali so zavodi zvišanje glavnice z resnično besedo, da njihova glavnica ni v zdravem razmerju z njim zaupanim naloženim denarjem. Vendar pa ne smemo pozabiti, da tu ne gre toliko za to, koliko lastnega premoženja ima zavod, ampak veliko bolj za to, kako ga upravlja. Vprašanje je, ne opravi li poslov, s katerimi preveč tvega v sedanjih kriznih časih in se li ne spušča v poizkuse, katerih posledica more biti občutna izguba. In ravno ta moment zasluži pozornost, ker nevarnost je velika, da zaidejo tudi veliki zavodi v krizo produkcije, ki gotovo pride.

Drug vzrok zvišanja glavnice je namen in volja bank, imeti v dobi prehodnega gospodarstva dovolj moči, zadostovati vsem velikim potrebam trgovcev, obrtnikov, industrijalcev in kmetovalcev. Res je, da so imenovani sloji naroda v obče v vojni mnogo zaslužili in da niso ravno navezani na izposojevanje, a vsi vemo, da so drugi sloji in tudi med imenovanimi mnogi posamezniki, ki so ravno radi vojne mnogo trpeli in bi rabili kredita. Kontingencija denarja pri bankah pa žal otežuje podeljevanje kredita pri drugih kreditnih zavodih, kar zna postati pogubno. ker one teže s svojim poslovanjem po odstranitvi gospodarsko slabšjih. Zdi se, da plovimo v nevarne ameriške razmere, kjer nekaj ljudi vlada in vodi vse gospodarstvo v trutih in sindikatih ter nalaga vsem drugim svojo samovoljo.

Že danes vidimo, da si finančniki dele dividende po 10 in več odstotkov, da ne govorimo o tihih rezervah, ki si jih hranijo. O teh ne govorimo bilance, ki jih delajo menda le zato, da zakrijejo poslovanje svojih zavodov. Država pa ne more uposeči splošnosti na korist in varovati pri tem tudi lastne svoje interese, ker ima vezane roke. Saj ona dolguje ogromne vsote vsem velikim zavodom in — to je hiba, ki si jo je nakopala v vojni.

Iz domačih listov.

Ljubljanski dnevnik priobčujejo na prvem mestu — „Naprej“ na drugem — izjavo dr. Korosčeve o političnem položaju, katere važnejši del objavljamo na drugem mestu.

„Naprej“ nadaljuje debato o N. S. Sodrug France Milost pravi med drugim:

„Roparska tolpa, kakor mi nazivljamo meščanstvo ali buržoazijo in ki, danes vlada svet, ima že toliko grehov na vesti, da je z naše strani vsako sodelovanje s to gospodo nemogoče.

Po domovini.

Prvo je akt — drugo je kljuka. Na Dunaju so imeli važno zborovanje, od katerega bo odvisno veliko. Mogoče celo izid vojne, ker se je šlo za stvari, ki so za izdelavo municije silno potrebne. Mi imamo nebroj lastnih in vpljenjenih topov. Top sam pa ni nevaren. Nevaren je le, če strelja, če ima namreč s čim. To je glavni pogoj nevarnosti kanonov. Da torej preskrbe za kanone vsakdanjo hrano, so prišli zborovalci od vseh strani na Dunaj, nekaj prehranjevalni urad

za kanone. Našli so, da je municija brez bakra kar je človek brez masti. Baker je pa redka reč in draga in se težko dobi. Torej udri na kljuko, tam je še nekaj bakra notri; prilično toliko v vsaki, kakor se dobi masti na karte. Ker so pa kljuko iznašli zato, da zapiramo vrata, ne pa da bi jih metali Lahom v glave, zato je opozoril g. Kregar predsednika tozadevne komisije, da je na Goriškem še vse polno materijala, vojnega plena, kjer je veliko več bakra kakor v vseh avstrijskih kljukah. Rešitev kljuk se pa načelniku obrtno-pospeševalnega urada ni posrečila. „Kaj na Goriškem — tam je res dosti vsega, ampak ta akt je nekje drugod; mi smo pa zato tukaj, da rešimo ta, — vidite — tale! akt, kjer se govori o avstrijskih kljukah, ne pa o goriškem plenu!“ — Tako se je odrezal modri — Kljukec!

O ljubljanskem knezoškofu prinaša dunajska „Zeit“ dolg članek. Priobčiti ga ne moremo, ker je predolg. Zaradi opazke v „Zeit“, da je dobila ta članek od najbolj konservativne strani, pravi „Slovenec“, da ne more biti od drugod, kakor iz Šusteršič-Lampetovega kroga. Seveda, eden mora biti vedno kriv, če ni Šusteršič, je pa Lampe. Ali pa Štefe. Kakor kdo hoče!

Izjava načelnika Jugoslovanskega kluba o našem notranjem položaju. Poslanec dr. Korosčev se je mudil pretekli teden na Dunaju, kjer je konferiral z ministrskim predsednikom baronom Hussarekom o položaju. Na vprašanje, mu je li kaj znano o ustavnih reformi in o namerah glede bodočih pogajanj, se je izjavil gospod načelnik poročevalcem ljubljanskih narodnih (!) dnevnikov med drugim tako-le: „O kakih zaupnih pogajanjih glede ustavne reforme mi ni nič znanega, zlasti ne, da bi se kakšnih razgovorov udeleževal kak Jugoslovani. V imenu Jugoslovancev v Cislitaniji imata govoriti edino Jugoslovanski klub in Narodni svet, ki bosta seveda morala, dokler ne nastopi zagrebški osrednji „Narodni odbor“ pri vseh odločitvah korakov poprej iskati stika in sporazuma s hrvatskimi in srbskimi strankami onkraj Kolpe. — Nimam nobenih obvestil, da se vlada namerava že v najbližjem času resno pogovarjati z nami o jugosl. vprašanju ali sploh o reformi sedanje države. Vlada pač ni tako naivna, da bi mislila o naših narodnih zastopnikih, da bodo le ti v času, ko jim kaže vlada svoje sovraštvo s persekucijami in izživljanji, kakršna n. pr. je bila stotinja s strelnimi stroji v Sent Janžu, v času, ko jim onemogoča svobodni stik z ljudstvom na shodih, sedli z njo za mizo in se pogajali! S preganjanci govoriti ni pogajanje. Če se preganjanja ukinejo in če nas potem vlada povabi na pogajanja, bomo postopali sporazumno z našimi političnimi zavezniki Čehi in Poljaki. V Ljubljani proklamirana trozveza ni nobena fraza, temveč polna resnica. Sicer pa dvomimo upravičeno, da vlada pri znani dispoziciji nemških politikov v resnici misli na resna pogajanja; gre ji le „ut aliquid fecisse videatur“. Če se vnaprej ne izjavi merodajne nemške in madžarske stranke, da stoje za vladnim načrtom, je itak vladna ponudba v zraku in pade z vsako vlado v nič“. Na vprašanje, ali je potemtakem sploh mogoča poravnava z Nemci in Madžari, je odgovoril g. načelnik: „Gotovo je mogoča, kakor hitro prideta ta dva naroda tako daleč in se moralno pospeta tako visoko, da vsem narodom in tudi nam Jugoslovanom priznata pravico samoodločbe. Potem že pride do dogovora glede vprašanj, ki potrebujejo sporazumne rešitve.“

„Od Trsta do Gdanskega“. Češki poslanec Zahradnik je izjavil v razgovoru z urednikom nekake ogrskega lista: Češki narod ne bo za nobeno ceno več odjenjal od svoje zahteve po ogrski Slovaški, pa naj se zgodi karkoli; četudi bi bila danes Dunaj in Budimpešta pripravljena za kako poravnava, bi bilo zdaj že prepozno. Čehi ne bodo niti za ped odjenjali od svojega programa. Geslo „Od Trsta do Gdanskega“, ki je bilo nedavno sprejeto v Ljubljani, ni prazna beseda, in mi se bomo borili za skupno stvar do končne zmage. — Zakaj bi bila taka poravnava prepozna? Ali se hočejo Čehi z antanto bolj poravnati?

Prepir za Adrijo. „Corriere della Sera“ poroča, da vpliva prepis za Adrijo na vojaštvo na fronti naravnost ubijajoče. Londonski listi pišejo o reviziji londonskega dogovora, ki bi vzela Italiji edino garancijo za dosego njenih vojnihih ciljev. Milanska „Perseveranza“, Sonninov list, objavlja odkritje, da je pri ustanovitvi jugoslovanskega odbora v prvi vrsti udeleženi, pariški korespondent „Corriere della Sera“ Amendola. Dr. Trumbić je baje „kreatura“ Amendole in le ta ga je napravil za predsednika odbora. Odtod izvira vna, s katero se „Corriere“ zavzema za Trumbića.

Baron Spitzmüller — skupni finančni minister. „Fremdenblatt“ poroča, da je bivši finančni minister dr. Aleksander pl. Spitzmüller imenovan za skupnega finančnega ministra. — Skupno finančno ministrstvo je vodil dozdaj naš vnani minister grof Burian.

Vojno-kreditni zavod. Vojno-kreditni zavod za južno vojno ozemlje dovoljuje posojila ne samo po vojni poškodovanim posestnikom, temveč sploh osebam, v prejšnjem ožjem vojnem ozemlju na jugu, ki trpijo posredno ali neposredno škodo radi vojne.

Interministerijalne konference v Gorici. V petek so se pričele v Gorici interministerijalne konference za obnovitev primorske dežele.

Posvetovanja o obnovi Goriške-Gradišanske. Z Dunaja poročajo, da se je vršila 6. t. m. v ministrstvu za javna dela pod predstvom ministra za javna dela in v navzočnosti tržaškega namestnika ter zastopnikov prizadetih vojaških oblasti seja ministerijalne komisije za obnovljive zadeve, v kateri so podrobno razpravljali o vprašanjih gospodarske obnove. — Deželni glavar dr. Faidutti je bil pri ministrskem predsedniku Hnsareku, kateremu se je pritoževal radi prepočasnega obnovljivega delovanja in radi slabe prehrane. Goriško prebivalstvo zahteva glede prehrane ločitev od Trsta in zahteva svoje preskrbovališče. Ministrski predsednik je obljubil pomoč.

Narodno gospodarstvo. Avstrijske banke so zvišale v letih 1915—17 svoje glavnice za

209 milijonov, industrijske družbe pa za 216 milijonov kron.

Tarifne komisije za privatne nastavitelje. Ministrstvo za ljudsko skrbstvo je izdelalo zakonski načrt, ki ga je najprej predložilo merodajnim korporacijam v odobrenje; pozneje pride osnutek pred zbornico. O načrtu smo poročali, dostavljamo le, da bodo poslovale tarifne komisije v področju vsake trgovske in obrtne zbornice na strogo paritetnem stališču pod vodstvom nestrankskega predsednika.

Olajšava v prehrani. Uradno se razglša: Da ugodno ponovno izraženi želji širših krogov, namerava urad za ljudsko prehrano v prihodnjih dneh pooblastiti politične deželne oblasti, da se omogoči pod gotovimi pogoji in iz gotovih krajev nakupovanje krompirja pri poljedelcu.

Ljubljanska aprovizacija. Danes se prične peči po 70 dkg težak kruh. Hlebček bo stal 76 vinarjev. Drajže ga ne sme noben pek zaračunati. Občinstvo naj pazi tudi na težo kruha in ovadi vsakogar, ki bi pekel lažji kruh kot 70 dkg. Drugi teden se razdeli tudi po pol kg bele moke na osebo. Nekateri trgovci so pri zadnjih razdelitvah vsiljevali strankam mesto bele moke fižol in ješprenj. Noben trgovec pa ni bil upravičen razdeljevati nadomestke, ker so vsi dobili dovolj moke na razpolago. Zato naj stranke vedno odločno zahtevajo tisto blago, ki je razpisano.

Kdaj se sme zvišati najemnina? Justični minister je odgovoril na neko pritožbo osrednje zveze društva hišnih posestnikov z Dunaja in okolice, da se sme zvišati naročnina, če je stanarina kakega stanovanja znatno manjša v razmerju do stanarine drugih stanovanj v hiši.

Drugi kraji, druga mesta. . . Neko koroško kmetico je okrajno sodišče v Celovcu kaznovalo z globo 200 kron, ker je junija prodajala surovo maslo po 20 kron kilogram. Čudni Korošci in njihova maščevalnost. Ljubljanskim okoličankam, ki bi cene tako „navijale“, bi stavili slavočke pri vходу v Ljubljano, bi jim trosili rožice na pot in še na rokah bi jih nosili.

Zvišane cene sladkorja. Od včeraj dalje imamo zvišane najvišje cene sladkorja v podrobnih prodaji vseh vrst sladkorja, in sicer znaša pri kilogramu 3 v, pri pol in pri četrt kilogramu pa 1 v, za bolj občutno podraženje sladkorja pa bodimo pripravljeni za oktober.

Nove cene za železo. V industrijskih krogih se govori, da se uredijo nove cene železa ta teden. Meterski stot železa bo 5 do 6 K dražji.

Civilno nameščenje za službo nesposobnih oficirjev. Vsi oficirji in njim enaki, ki so nesposobni za službo pričeti, a bi aspirirali na civilno nameščenje, se pozivajo, da predložijo svoje prošnje nemudoma vojaškemu poveljstvu v Gradcu (naslov: Kriegsfürsorgeamt, Beethovenstr. 15).

Vino za armado. V vojnem ministrstvu se vrše pogajanja, kako bi se letos pokrila potreba vina za armado, ki znaša 30 do 40 tisoč hektolitrov. Avstrijski zastopnik se zavzema za prosti nakup, z ogrske strani pa se predlaga, naj bi oddali oni producenti, ki imajo večjo trgatvev kot 300 hl, 5 odstotkov vina pod tržno ceno za armado. Odločitev še ni padla.

Odlikovanja. Nadporočnik Nikolaj Kober 17. pp. in stotnik Valentin Čop art. p. 28. sta odlikovana z redom železne krone tretjega razreda z vojno dekoracijo in meči. — Odbornik deželne zveze za tujski promet na Kranjskem dr. Valentin Krisper je odlikovan z vitežkim križem Fran Josipovega reda. — Ga. Marija Pogačnik, soproga sodnega nadoficijala v Ljubljani, je bila za svoje izborni in požrtvovalno delovanje v vojaški bolnici odlikovana z zlatim križcem na traku hrabrostne svetinje. Gospa ima že častno svetinjo Rdečega križa z vojno dekoracijo.

Osebnosti. Ministerijalni tajnik v ministrstvu za socijalno oskrbo dr. Ivan Polec je imenovan za ministerijalnega tajnika v justičnem ministrstvu. — C. kr. evidenčnemu nadgledniku Josipu Kernerju v Logatcu je podeljen od c. kr. ministrstva za javna dela stanovski naslov inženir.

Poroče. Inženir Hans Petersen iz Budimpešte se je poročil z Zdenko Vrečkoto, hčerko odvetnika v Celju. — Poročil se je Josip Tori, učitelj v Trbovljah-Vodah z Mici Gutsmandlovo. — Poročil se je inženir Henrik Šorli v Trstu z Blanko Marijo Chieso. — V Motniku se je poročil nadučitelj U-h Konjar z Ivanka Hribarjevo.

Smrt. Umrla je v Kozini 75 let stara Alojzija Rapotec, rojena Samsa, v Štanjelu na Krasu pa gđ. Josipina Lisiak.

Huda griza razsaja na Mirni, v Mokronogu po vročinski.

Požar. Iz Sodražice 7. avgusta. Danes ob 10. uri dopoldne se zaslisi plat zvona od Noveštitve. Gasilci in drugi občane so se podali takoj na pomoč. Ogenj je bil pri Rud. Fajdigi, krčmarju pri Novištiti ter je upelupil skedenj in kozolec, v katerem je bilo veliko gospodarskega orodja, vozov, žita in sena. Škoda je 15.000 K. Gospodar je bil ves čas vojske v ujetništvu in je sedaj ravno na 14 dnevnom dopustu. Občinstvo iz sedanjih vasi, zlasti iz Kota, in gasilno društvo iz Sušja, so se neumorno trudili rešiti, kar se rešiti da. Posebno se je pokazalo, da so pri gašenju, kjer ni vode, neprecenljive vrednosti kopači, cepini in kratki kaveljni, da se brž razdro gorilji deli. Vse to so ljudje kljub oddaljenosti hitro prinesli; zato bodi izrečena občinstvu domače in suške občine najprisrčnejša zahvala. — Vzrok ognja ni znan; najbrže je zanetila zlobna roka.

Posledica beljaških demonstracij. Radi nečuvnih tatvin, ki so bile izvršene ob demonstracijah v Beljaku, je zaprla policija veliko oseb, ki so se dale zapeljati v razburjenosti k ropanju. Ukradene predmete so nekateri prostovoljno prinesli na policijo, kjer imajo že pravcato skladišče nakradenega blaga. Osebe, ki so se neopravičeno polastile splošne lastnine, bodo kaznovane.

Prepoved izvoza živil z Goriške. V četrtek je imel dunajski mestni svet sejo, v kateri je župan dr. Weiskirchner naznanil, da je dunajska občina, porabila veliko denarja in truda, na Goriškem je nabavila zemljišča in jih uredila za pridelovanje sočivja. Sedaj naj bi se bile velike

množine zgodnjega sočivja, krompirja in sadja odpravile na Dunaj. Primorski namestnik pa je sedaj prepovedal izvoz tega blaga na Dunaj. Dunajski župan se je za to obrnil na min. pred. češ, da bi bila zaradi te prepovedi zelo ovirana aprovizacija Dunaja, ker je dunajsko prebivalstvo navezано na dovoz sočivja iz Goriške. Dunajski mestni svet upa, da vlada ugodno županovi prošnji.

Drobiž.

Bosna in Hercegovina.

Budimpešta, 9. septembra. „Az Est“ pravi, da se zaradi imenovanja Spitzmüllerjevega še ni opustilo bosensko-hercegovinsko vprašanje. Pravijo, da prideta v poštev dve možnosti: Ali naj se Bosna in Hercegovina prikljopi direktno k Ogrski, ali pa naj se združita s Hrvaško; v zadnjem slučaju bi Hrvatje odstopili Ogrom tiste tri komitate, ki zapirajo Ogrski direktno zvezo z morjem. — Kakor je videti, je na Ogrskem še vedno veliko brihtnih ljudi!

Ogrski ministri v Belemgradu.

Belgrad, 9. septembra. Ministrski predsednik Wekerle in trgovinski minister Sztereny sta danes došla v Belgrad. V Zemunu sta jih sprejela generalni guverner baron Rhenen in civilni deželni komisar Kusević. Ministra sta si ogledala Belgrad in na to odplula po Donavi navzdol.

Nemški časniki na Dunaju.

Dunaj, 9. septembra. Včeraj zvečer in danes dopoldne so prišli sem nemški časniki. Na nemškem poslanstvu so jih povabili na čaj, dalje bodo gostje dunajskega mesta in dežele nižje-avstrijske. Društvi „Concordia“ in nemško pisateljsko društvo jim priredita bankete. Tudi Burian jih bo sprejel. Pri tej priložnosti bo več političnih govorov.

Nemško-španski spor.

Bern, 8. septembra. Iz Madrida javljajo, da bo nemško-španski spor skoraj rešen ugodno in Španija ostane še nevtralna.

Curih, 8. septembra. „Tempsu“ se poroča iz Madrida, da se vstaja na Španskem vedno bolj širi. V Barceloni so se vršili krvavi spopadi med vstaši in vojaštvom.

Atentat na rumunskega poslanika v Odesi.

Berlin, 9. sept. Na rumunskega poslanika v Odesi sta napravila dva neznanca atentat in zbežala. Rumunski poslanik je ranjen.

Amerikansko ziato za ruske besede.

Basel, 9. sept. Kerenski se bode v Angliji mudil dalje nego je nameraval, ker mu ameriška vlada ni dovolila potnega lista. Kerenski ima s tem denarno izgubo. Neki Amerikanec mu je namreč obljubil, da mu plača za vsako izmed osmih predavanj, ki bi jih imel, 305 funtov, a za nadaljnih 40 do 50 predavanj polovico.

Iz francoskih arzenalov.

Ženeva, 9. septembra. „Figaro“ javlja, da so prišli zastopniki delavstva iz vseh arzenalov k mornariškemu ministru prositi za draginjsko doklado in da se izpremene njih tikajoče se odredbe. Prosilci so tudi, da se ustvari zakon, ki bo posredoval med državno upravo in med delavstvom.

Carinjo prepeljejo na Špansko.

Madrid, 8. septembra. „El Sole“ javlja, da je pri carinji komisija španskih zdravnikov, da preiščejo zdravstveno stanje carinje in njenih otrok. Prepeljati jo nameravajo na Špansko z ladjo, ki bo nosila papeške barve.

Obsedno stanje na Japonskem.

London, 8. septembra. Poročajo iz Pekinga, da je zaradi nemirov zavoljo riža proglašeno obsedno stanje nad celo Japonsko.

Širom sveta.

Zaradi tatvine nekaj krompirjev ustrelen. Posestnik Janez Golner iz Abtisendorfa pri Gradcu je zasačil nekega delavca, ki je kradel krompir, in je dvakrat ustrelil nanj. dasiravno je ta takoj obstal in dvignil roki kvišku. Tat se je takoj zgrudil mrtve na tla. Proti Golnerju je državno pravdnštvo uvedlo sodno postopanje.

Ženitovanjske pojedine. Koncem avgusta se je vršilo v Černovicah ženitovanje med zelo bogatimi ruskimi družinami. Ženitovanjska pojedina je veljala 20.000 K — za 83 gostov. Mestni magistrat je tedaj ljudem prekrizal račune in pred slavnostjo pojedino zaplenil, 74 velikih štruc iz najfinjše pšenične moke in celo množino mesnatih jedi ter vse to oddal ljudski kuhinji. Gostje radi tega niso stradali, zakaj pustili so jim po eno ribjo in mesnatu jed. V resnici so imeli še skritih pet mesnatih jedi, jetne pastete in torte. — Neka druga ruska družina je pripravila celo ženitovanjsko pojedino za 80.000 K. Njej so naznanili, da magistrat take razkošnosti ne bo trpel to tembolj, ker tukajšnje prebivalstvo cele tri mesece ni do bilo nobenega kruha in je prejemale le povprečno 900 gramov koruzne moke na mesec. Da bogati Rusi tu obhajajo svoje slavnosti, ima svoj vzrok v tem, da obstoji v Rusiji nevarnost, da prebivalstvo samo prepreči take razkošnosti.

S čem preskrbuje Amerika zaveznike. Ameriški prehranjevalni kontrolor Hoover je razglasil, da mora Amerika preskrbeti zaveznike v letu 1919. z 400 milijoni librami masti, 900 milijoni librami mesa, 700 milijoni bušlji žita in 1500 milijoni librami cukra. Hoover je izjavil, da morajo že od 1. septembra počenši drastično racionirati predvsem meso in sladkor. — Ameriško vojno ministrstvo je uredilo pet novih velikih zmrzovalnic mesa, v katerih bo mogoče pustiti za Francijo zmrzniti 15 do 20 milijonov kilogramov mesa. — Stanje ameriške tonaže je preseglo daleko stanje pred vojno.

Ravnateljstvo ogrske deželne banke je sklenilo zvišati akcijski kapital od 50 milijonov na 80 milijonov.